

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use)
przez organy celno-skarbowe

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Podstawa prawna	Definicja
Art. 2 pkt 1 Rozporządzenia	produkty podwójnego zastosowania oznaczają produkty, włącznie z oprogramowaniem i technologią, które mogą być stosowane zarówno w celach cywilnych, jak i wojskowych, oraz obejmują produkty, które mogą być wykorzystane do projektowania, rozwijania, produkcji lub stosowania broni jądrowej, chemicznej lub biologicznej bądź środków jej przenoszenia, w tym wszystkie produkty, które mogą być użyte zarówno w zastosowaniach niewybuchowych, jak i w jakikolwiek sposób do wspomagania wytwarzania broni jądrowej lub innych urządzeń do wybuchu jądrowego [otwarty katalog produktów]
Art. 3 pkt 1 Ustawy	produkty podwójnego zastosowania - produkty podwójnego zastosowania w rozumieniu art. 2 pkt 1 rozporządzenia nr 428/2009
Art. 3 pkt 2 Ustawy	uzbrojenie - broń, amunicję, materiały wybuchowe, wyroby, ich części i technologie, wskazane w wykazie określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 6a ust. 3 [przyp. ATNEO: Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 17 kwietnia 2020 r. w sprawie wykazu uzbrojenia, na obrót którym jest wymagane zezwolenie (Dz.U. poz. 901)]
Art. 3 pkt 3 Ustawy	towary o znaczeniu strategicznym - towary o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, będące produktami podwójnego zastosowania lub uzbrojeniem

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Regulacje dotyczące towarów podwójnego zastosowania

UNIJNE

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/821 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania (Dz.Urz. UE 2021.206.1)
 - ✓ Rozporządzenie zastąpiło Rozporządzenie Rady (WE) nr 428/2009;
 - ✓ Rozporządzenie weszło w życie z dniem 9 września 2021 r.

KRAJOWE

- Ustawa z dnia 29 listopada 2000r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (t.j. 2023 r., poz. 1582);
- Przepisy wykonawcze do ustawy, w tym m.in.:
 - ✓ Rozporządzenie ws. urzędów celno-skarbowych, w których może być dokonywany wywóz, przywóz i tranzyt towarów o znaczeniu strategicznym;
 - ✓ Rozporządzenie ws. wzorów wniosków oraz zezwoleń na obrót towarami o znaczeniu strategicznym.

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Rodzaj zezwolenia	Opis
Indywidualne zezwolenie na wywóz	oznacza zezwolenie udzielone jednemu konkretnemu eksporterowi w odniesieniu do jednego użytkownika końcowego lub odbiorcy w państwie trzecim, obejmujące jeden lub więcej produktów podwójnego zastosowania. Zezwolenie indywidualne jest ważne nie dłużej niż rok.
Globalne zezwolenie na wywóz	oznacza zezwolenie udzielone jednemu określone mu eksporterowi w odniesieniu do typu lub kategorii produktów podwójnego zastosowania, które może być ważne na wywóz do jednego lub większej liczby określonych użytkowników końcowych lub w co najmniej jednym określonym państwie trzecim. W zezwoleniu indywidualnym lub zezwoleniu globalnym określa się termin jego ważności. Zezwolenie globalne jest ważne nie dłużej niż 3 lata.
Generalne unijne zezwolenie na wywóz	oznacza zezwolenie na wywóz w odniesieniu do wywozu do niektórych krajów przeznaczenia, dostępne dla wszystkich eksporterów spełniających warunki i wymogi dotyczące jego stosowania, wymienione w sekcjach A–H załącznika II. Eksporter stosujący to zezwolenie (np. EU001, EU002, EU003) powiadamia właściwy organ państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, o pierwszym zastosowaniu takiego zezwolenia w ciągu 30 dni po dniu pierwszego wywozu lub zgodnie z wymogiem tego organu przed pierwszym zastosowaniem zezwolenia.
Generalne krajowe zezwolenie na wywóz	oznacza zezwolenie na wywóz określone w przepisach krajowych zgodnie z art. 12 ust. 6 i sekcją C załącznika II. Obrót na podstawie krajowego zezwolenia generalnego wymaga złożenia oświadczenia o terminie jego rozpoczęcia. Oświadczenie należy złożyć organowi kontroli obrotu na co najmniej 14 dni przed rozpoczęciem obrotu.

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Art. 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/821:

1. W przypadku wywozu produktów podwójnego zastosowania *niewymienionych w załączniku I* wymagane jest zezwolenie, jeżeli **eksporter został poinformowany przez właściwy organ, że wskazane produkty są lub mogą być przeznaczone, w całości lub w części:**

- a) do stosowania do celów związanych z rozwojem, wytwarzaniem, obsługą, eksploatacją, konserwacją, przechowywaniem, wykrywaniem, identyfikacją lub rozprzestrzenianiem broni chemicznej, biologicznej lub jądrowej lub innych urządzeń do wybuchu jądrowego lub z rozwojem, wytwarzaniem, konserwacją lub przechowywaniem pocisków zdolnych do przenoszenia takich broni;
- b) do końcowego zastosowania wojskowego, jeżeli kraj nabywający lub kraj przeznaczenia jest objęty embargiem na broń; do celów niniejszej litery, końcowe zastosowanie wojskowe" oznacza:
 - (i) wbudowania do produktów wojskowych wymienionych w wykazach uzbrojenia państw członkowskich;
 - (ii) użycia sprzętu produkcyjnego, badawczego lub analitycznego i ich podzespołów do opracowywania, wytwarzania lub konserwacji produktów wojskowych wymienionych w wykazach uzbrojenia państw członkowskich; lub
 - (iii) użycia niegotowych produktów w zakładzie produkcyjnym do wytworzenia produktów wojskowych wymienionych w wykazach uzbrojenia państw członkowskich;
- c) do wykorzystania jako części lub podzespoły w produktach wojskowych wymienionych w krajowym wykazie uzbrojenia, które zostały wywiezione z terytorium państwa członkowskiego bez zezwolenia lub z naruszeniem zezwolenia przewidzianego przez ustawodawstwo krajowe tego państwa członkowskiego.

2. Jeżeli eksporter jest **świadomy**, że produkty podwójnego zastosowania, które proponuje wywieźć, niewymienione w załączniku I są przeznaczone, w całości lub w części, do któregośkolwiek z zastosowań, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, **eksporter powiadamia o tym właściwy organ**. Ten właściwy organ podejmuje decyzję o ewentualnym poddaniu danego wywozu wymogowi uzyskania zezwolenia.

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

9 Kategoria techniczna 0-9 Kat. 0 - Materiały, instalacje i urządzenia jądrowe Kat. 1 - Materiały specjalne i związane z nimi urządzenia Kat. 2 - Przetwarzanie materiałów Kat. 3 - Elektronika Kat. 4 - Komputery Kat. 5 - Telekomunikacja i ochrona informacji Kat. 6 - Czujniki i lasery Kat. 7 - Nawigacja i awionika Kat. 8 - Urządzenia okrętowe Kat. 9 - Kosmonautyka, aeronautyka, napęd W przykładzie Kosmonautyka, aeronautyka i napęd	A Grupa towarów A-E Grupa A Systemy, urządzenia i części składowe Grupa B Urządzenia testujące, kontrolne i produkcyjne Grupa C Materiały Grupa D Oprogramowanie Grupa E Technologie W przykładzie Urządzenie	012.a Porozumienie międzynarodowe 001-999 001-099 Porozumienie z Wassenaar (WA) 101-199 Technologie Rakietowe (MTCR) 201-299 Gr. Dostawców Jądrowych (NSG) 301-399 Broń chemiczna i biologiczna (AG) 401-499 Konwencja o zakazie broni chemicznej 501-599 Bezp. narodowe i polityka zagr. USA 601-699 Towary przeniesione z listy uzbr. USA 701-799 Brak 801-899 Brak 901-999 Nadzór USA dla AT, CC, RS, SS, UN W przykładzie Porozumienie Wassenaar Opis produktu W przykładzie Bezzałogowe statki powietrzne
--	--	--

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

- Kara grzywny jest przewidziana m.in.. w następujących przypadkach:

- ✓ **Obrót bez ważnego zezwolenia:**

Art. 37 ustawy: **Osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, o ile posiada zdolność prawną, która dokonuje obrotu bez ważnego zezwolenia, organ kontroli obrotu wymierza, w drodze decyzji administracyjnej, karę pieniężną w wysokości do 200 000 zł.**

Art. 37a ustawy: Podmiotowi dokonującemu przywozu lub transferu wewnątrzunijnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej produktów podwójnego zastosowania określonych w art. 21a, bez zgłoszenia zamiaru dokonania przywozu lub transferu wewnątrzunijnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej organowi monitorującemu, organ kontroli obrotu wymierza, w drodze decyzji administracyjnej, **karę pieniężną w wysokości do 100 000 zł.**

- ✓ **Obrót wbrew warunkom zezwolenia lub nieprawdziwe / niepełne informacje we wniosku o zezwolenie**

Art. 38 ustawy: **Osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, o ile posiada zdolność prawną, która dokonuje obrotu wbrew warunkom określonym w zezwoleniu lub zamieszcza nieprawdziwe lub niepełne informacje we wniosku o wydanie zezwolenia organ kontroli obrotu wymierza, w drodze decyzji administracyjnej, karę pieniężną w wysokości do 100 000 zł.**

- ✓ **Brak złożenia corocznej informacji o realizacji obrotu w ramach zezwoleń generalnych**

Art. 39 ustawy: **Osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, o ile posiada zdolność prawną, która nie wypełnia obowiązków lub warunków, o których mowa w art. 26 ust. 1, organ kontroli obrotu wymierza, w drodze decyzji administracyjnej, karę pieniężną w wysokości do 50 000 zł.**

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

- Przepisy karne [wobec osób fizycznych]:
- ✓ **Obrót bez ważnego zezwolenia / wbrew zezwoleniu lub podaje nieprawdziwe /niepełne informacje**

Art. 33 ustawy:

1. *Kto dokonyje obrotu bez zezwolenia lub, chociażby nieumyślnie, wbrew warunkom określonym w zezwoleniu, **podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.***
2. *Jeżeli sprawca, dokonujący obrotu wbrew warunkom określonym w zezwoleniu, działa nieumyślnie i przywrócił stan, o którym mowa w art. 31 ust. 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*
- 2a. *Kto zamieszcza nieprawdziwe lub niepełne informacje we wniosku o wydanie zezwolenia na obrót podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*
3. *Karze określonej w ust. 1 podlega, kto dopuszcza do popełnienia czynu określonego w ust. 1 lub 2.*
4. *W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1, 2 lub 3 sąd może orzec **przepadek towarów** o znaczeniu strategicznym lub innych przedmiotów służących lub przeznaczonych do popełnienia albo pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa, w tym środków płatniczych i papierów wartościowych, **chociażby nie stanowiły one własności sprawcy.***

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Zagraniczne komponenty w Rosyjskich dronach Shahed-136/131, Lancet I Orlan-10

W badaniu przeanalizowano 174 zagranicznych komponentów w dronach Shahed-136/131, Lancet I oraz Orlan-10. Zgodnie z jego wynikami, **91%** z komponentów dronów zostało wyprodukowanych przez firmy z krajów należących do koalicji sankcyjnej.

Komponenty te obejmują kluczowe elementy mikroelektroniki, takie jak procesory, regulatory napięcia oraz moduły nawigacyjne obsługujące GLONASS.

Źródło: KSE Institute & Yermak-McFaul Sanctions Group: 174 Foreign Components Found in Russian Military Drones, Revealing Gaps in Sanctions Regime (2023)

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Stan faktyczny:

- Nowy dron Shahed-238 został wykorzystany przez Rosję w ataku na Ukrainę na początku 2024 r. Został jednak zestrzelony przez siły ukraińskie i przebadany. Okazało się, że pomimo sankcji, nadal znaczna część kluczowych komponentów ma zachodnie pochodzenie. Wśród nich można wymienić:
 - silnik odrzutowy (Czechy);
 - anteny (Kanada);
 - układy sterowania (USA);
 - mikrokontroler (USA);
 - mikrokontroler (Szwajcaria);
 - system inercyjny (USA);
 - mikroprocesor (USA).

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Stan faktyczny:

Polski producent sprzedał pompy paliwowe irańskiej firmie zajmującej się produkcją ciągników rolniczych. Pompy te zostały jednak wykorzystane do produkcji wojskowych dronów Shahed 136, które zakupione przez Rosję brały udział w ataku na Ukrainę.

W powyższej sprawie osobom odpowiedzialnym postawiono zarzuty popełnienia przestępstwa o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Była prezes spółki produkującej pompy paliwowe znalezione w irańskich dronach usłyszała wyrok skazujący na rok pozbawienia wolności w zawieszeniu oraz grzywnę. Skazana złożyła wniosek o dobrowolne poddanie się karze, jednak w sprawach pozostałych trzech osób zaangażowanych w obrót pompami toczą się zwykle postępowania karne.

Praktyczne aspekty kontroli towarów strategicznych (uzbrojenie, dual use) przez organy celno – skarbowe

Z czego wynikają naruszenia ?

✓ Niska świadomość wśród uczestników obrotu:

- Eksporterzy/importerzy mają problem z prawidłowym rozpoznaniem towarów podwójnego zastosowania
- Przedstawiciele celni w większości nie znają w stopniu dobrym regulacji dotyczących obrotu towarami strategicznymi, a w swoich działaniach zazwyczaj opierają się na oświadczeniach kontrahenta, że towar nie należy do kategorii towarów strategicznych
- Organy celne nie mają wystarczającej wiedzy, aby prawidłowo rozpoznawać w szczególności towary podwójnego zastosowania (dual use):
 - powoływanie się na właściwość miejscową siedziby eksportera dla towarów przeznaczonych na wywóz w sytuacjach wątpliwych;
 - bazowanie na oświadczeniach uczestników obrotu, że towar nie jest towarem strategicznym
 - nieuzasadnione typowanie przesyłek do kontroli, np. wyprodukowane wg standardu MIL
 - nieznajomość klauzuli „catch-all”

✓ Obrót towarami podwójnego zastosowania, będącego elementem innego wyrobu:

- Cele kontroli obrotu nie mogą być omijane przez eksportowanie jakichkolwiek towarów niepodlegających kontroli (łącznie z instalacjami) zawierających jeden lub więcej składników podlegających kontroli, gdy kontrolowany składnik lub składniki są **elementami o podstawowym znaczeniu tych towarów i możliwe jest ich wydzielenie lub zastosowanie do innych celów**
- Przy rozstrzyganiu, czy kontrolowany składnik lub składniki mają być uważane za elementy zasadnicze, konieczne jest rozważenie czynników: **ilości, wartości, zawartości technologicznego know-how i innych szczególnych okoliczności, które mogą zdecydować, że kontrolowany składnik lub składniki są elementami o podstawowym znaczeniu dostarczanych towarów**

Tomasz Sobczyk
Radca Prawny
Dyrektor w ATNEO

Dziękuję za uwagę

INFORMACJA O PRAWACH AUTORSKICH - KLAUZULA PRAWNA

Treści i materiały umieszczone w niniejszym materiale są własnością ATNEO Doradztwo Cło Podatki Prawo Sp. z o.o. i są chronione prawem autorskim lub przysługuje nam prawo licencji użycia poszczególnych elementów. Całość prezentowanego materiału jest utworem w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2025, poz. 24). Żadna część niniejszego materiału nie może być rozpowszechniana lub kopiowana w jakiegokolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny lub inny) bez pisemnej zgody ATNEO Doradztwo Cło Podatki Prawo Sp. z o.o.

Izbicko, 18 – 19 maja 2026